

Behandling av mulige brudd på forskningsetiske normer når en sak er meldt inn til formell behandling i Redelighetsutvalget

Gjeldende fra nov. 2017, sist oppdatert mars 2022

Bakgrunnsdokumenter

- LOV-2017-04-28-23, Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (forskningsetikkloven)
- LOV-2005-04-01-15, Lov om universiteter og høyskoler (universitets- og høyskoleloven)
- De Nasjonale Forskningsetiske Komiteer, <https://www.forskningsetikk.no/retningslinjer/>
- The European Code of Conduct for Research Integrity, <https://allea.org/code-of-conduct/>

1. Redelighetsutvalget

Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Høgskolen i Innlandet (HINN) samarbeider om Redelighetsutvalg.

1.1 Redelighetsutvalgets mandat og ansvar

Det vises til vedlagt mandat for Redelighetsutvalget.

1.2 Redelighetsutvalgets sammensetning

Redelighetsutvalget består av fem medlemmer med kompetanse innen forskning, forskningsetikk og juss. Utvalgets leder er ekstern representant og innehar juridisk kompetanse. USN og HINN har to medlemmer hver som gjenspeiler den faglige bredden ved de to institusjonene. I tillegg er det utnevnt en administrativt ansatt ved hver institusjon som sekretær for utvalget. Redelighetsutvalget legges utenfor linjeorganiseringen for å sikre dens uavhengighet.

Redelighetsutvalgets leder og medlemmer skal ta stilling til egen habilitet før behandlingen av saken påbegynnes. Avgjørelsen av habilitetsspørsmålet avgjøres av Redelighetsutvalget, uten at vedkommende medlem deltar¹.

1.3 Uttalelser i Redelighetsutvalget

Redelighetsutvalget er beslutningsdyktig når leder og minst to medlemmer/varamedlemmer av utvalget er til stede.

Behandlingen i Redelighetsutvalget avsluttes ved at utvalget gir en skriftlig uttalelse.

Redelighetsutvalget avgjør selv om deres uttalelse fattes i møte eller ved skriftlig sirkulasjon.

2. Saksforberedelse

Redelighetsutvalget skal uten unødig opphold sette i verk nærmere undersøkelse av saken.

Redelighetsutvalgets medlemmer skal før undersøkelser settes i verk vurdere egen habilitet i samsvar med forvaltningslovens kapittel II².

Forvaltningslovens kapittel IV om saksforberedelse ved enkeltvedtak gjelder for disse undersøkelsene³. Det innebærer blant annet at sakens parter skal varsles og gis anledning til å uttale seg⁴, at viserektor

¹ LOV-1967-02-10, § 6 og § 8

² LOV-1967-02-10, § 6 flg.

³ LOV-2017-04-28-23, § 6 første ledd

⁴ LOV-1967-02-10, § 16

har utrednings- og informasjonsplikt⁵, og at partene har rett til å gjøre seg kjent med sakens dokumenter⁶.

Selv om saken allerede er forberedt av forskningsinstitusjonen, har Redelighetsutvalget et selvstendig ansvar for at saken er tilstrekkelig opplyst. Eventuelle supplerende undersøkelser skal derfor gjennomføres ved behov.

Alle vesentlige trinn i prosessen skal noteres og det skal lages referater fra alle møter.

Samtlige dokumenter som innhentes eller produseres i tilknytning undersøkelsene av saken skal lastes opp i P360.

Ved behov kan sekretær for Redelighetsutvalget ved USN/HINN bistå i gjennomføringen nødvendige undersøkelser.

3. Uttalelser i saker om mulig brudd på forskningsetiske normer

I alle saker om mulig brudd på forskningsetiske normer, uavhengig av om saken behandles av forskningsinstitusjonen selv eller av Redelighetsutvalget, skal det avgis en uttalelse hvor det alltid tas stilling til:

- a) Om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke,
- b) Om det foreligger systemfeil ved institusjonen, og
- c) Om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake⁷.

Det skal foretas vurderinger etter bokstav b) og c) også i saker der det foreligger brudd på anerkjente forskningsetiske normer som ikke er innenfor definisjonen av vitenskapelig uredelighet.

Uttalelser gitt av Redelighetsutvalget er å anse som anbefalinger. En slik anbefaling er ikke bindende for forskningsinstitusjonen og det er opp til institusjonen selv å bestemme hvordan saken følges opp internt.

Forvaltningslovens kapittel V om enkeltvedtak gjelder for forskningsinstitusjonens og Redelighetsutvalgets uttalelser⁸. Dette innebærer blant annet at uttalelsen skal være skriftlig⁹, at den skal begrunnes¹⁰, og at partene i saken så snart som mulig skal gjøres kjent med innholdet i denne¹¹.

4. Klageadgang

Uttalelser som konkluderer med at en forsker har opptrådt «vitenskapelig uredelig», kan påklages av forskeren til Granskingsutvalget¹². Andre parter har ikke klagerett. Uttalelser med andre konklusjoner kan ikke påklages.

Forvaltningslovens kapittel VI om klage og omgjøring gjelder med de begrensninger som følger av forskningsetikkloven¹³. Begrensningene som følger av forskningsetikkloven er først og fremst hvem som har klagerett (bare den som får en uttalelse rettet mot seg), hvilke saker som kan påklages (uttalelser om at noe er vitenskapelig uredelig) og at klageinstansen (Granskingsutvalget) har adgang til å omgjøre en uttalelse¹⁴. Klager skal sendes til den respektive institusjon, enten USN eller HINN, som vurderer om

⁵ LOV-1967-02-10, § 17

⁶ LOV-1967-02-10, § 18

⁷ LOV-2017-04-28-23, § 8

⁸ LOV-2017-04-28-23, § 6 første ledd

⁹ LOV-1967-02-10, § 23

¹⁰ LOV-1967-02-10, §§ 24 og 25

¹¹ LOV-1967-02-10, § 27

¹² LOV-2017-04-28-23, § 6 femte ledd

¹³ LOV-2017-04-28-23, § 6 femte ledd

¹⁴ Adgangen til omgjøring av en uttalelse uten klage ikke er begrenset av forvaltningsloven § 35.

uttalelsen skal omgjøres. Hvis uttalelsen opprettholdes helt eller delvis, oversender den respektive institusjon klagen til Granskingsutvalget for endelig behandling. Klager føres opp som kopimottaker.

5. Avsluttende bestemmelser

5.1 Intern oppfølging i etterkant av behandling i Redelighetsutvalget

Redelighetsutvalget skal sende utvalgets uttalelse til partene, viserektor for forskning samt HR-direktør. Ved oversendelse til partene må det redegjøres for klageadgang og klagefrist. Det er HR-direktøren og viserektors ansvar å følge opp uttalelsen internt i samråd med instituttleder og dekan, enten det gjøres ved bruk av statsansattelloven eller dersom det skal følges opp på andre måter som ved inndragning av forskningstid, tilbaketrekking av artikler og liknende.

5.2 Ivaretagelse av partene når anklagen ikke fører frem

Om det ikke er påvist brudd på anerkjente forskningsetiske normer og saken avgjøres uten videre tiltak, skal rektor/viserektor for forskning, i samråd med den tidligere påklagde, gi støtte og ressurser som er nødvendig for å gjenoppta sin forskning. Dersom kolleger og andre er kjent med mistanken, skal rektor/viserektor for forskning spre informasjon til disse om at mistanken er vurdert, men førte ikke til noen uttalelse om brudd.

Personen eller personene som i god tro varslet om mulig brudd på forskningsetiske normer, og der mistanken ikke ble verifisert gjennom USN eller Redelighetsutvalgets behandling av saken, skal rektor/viserektor for forskning sørge for at den/disse ikke blir utsatt for represalier.

6. Forholdet til Granskingsutvalget

USN og HINN skal melde alle saker om «mulige alvorlige brudd» på anerkjente forskningsetiske normer til det nasjonale Granskingsutvalget. Det innebærer at de mest alvorlige sakene skal rapporteres, både der det konkluderes med vitenskapelig uredelighet og der det ikke konkluderes slik. De mindre alvorlige sakene trenger ikke rapporteres. Granskingsutvalget kan behandle saker om mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer på eget initiativ. Det betyr at de kan behandle saker som ikke er påklaget (for eksempel fordi det ikke foreligger klagerett).

Granskingsutvalget har ikke mandat til å ilegge sanksjoner ved brudd på etiske normer¹⁵.

¹⁵ Etter universitets- og høyskoleloven § 4-13 første ledd kan en institusjon vedta tvungen avslutning av en doktorgradsutdanning dersom det foreligger vitenskapelig uredelighet etter forskningsetikkloven i doktorgradsarbeidet. En uttalelse om vitenskapelig uredelighet vil være grunnlag for vedtaket om tvungen avslutning og vil inngå som en del av beslutningsgrunnlaget for avgjørelsen. En uttalelse som konkluderer med vitenskapelig uredelighet (enten fra forskningsinstitusjonen selv eller Redelighetsutvalget) kan påklages til Granskingsutvalget. Dersom institusjonen vedtar tvungen avslutning av doktorgradsutdanningen, kan dette vedtaket klagen inn for departementet. Granskingsutvalgets vurdering av den vitenskapelige uredeligheten vil danne grunnlag for departementets vurdering og endelige vedtak i saken

Mandat for Redelighetsutvalget **Universitetet i Sørøst-Norge og Høgskolen i Innlandet**

Lov om organisering av forskningsetisk arbeid (av 01.05.2017) pålegger forskningsinstitusjonene å *opprette et redelighetsutvalg. Universitetet i Sørøst-Norge (USN) og Høgskolen i Innlandet (HINN) har fra høsten 2017 besluttet å etablere et felles redelighetsutvalg for å styrke utvalgets habilitet, bidra til større grad av kontinuitet i utvalgets arbeid, og således etterleve lovens §3 (Uavhengighet): Komiteer og utvalg oppnevnt med hjemmel i denne loven skal være faglig uavhengige.*

Ansvarsområde

Redelighetsutvalget skal behandle og uttale seg om innmeldte saker som tar opp mulige brudd på anerkjente forskningsetiske normer hvor ansatte ved USN/HINN er involvert.

Ved innmeldte saker skal utvalget alltid ta stilling til, i henhold til § 8 (Uttalelser i uredelighetssaker) følgende:

- a) Om forskeren har opptrådt vitenskapelig uredelig eller ikke
- b) Om det foreligger systemfeil ved institusjonen og
- c) Om det vitenskapelige arbeidet bør korrigeres eller trekkes tilbake.

Redelighetsutvalget kan også i uttalelsen gi en anbefaling om videre oppfølging. En slik anbefaling er ikke bindende for USN/HINN. Det er heller ikke utvalgets tilråding etter bokstav c).

Alle, også personer og organisasjoner utenfor USN/HINN, har rett til å varsle utvalget om slike saker. Dersom utvalgets uttalelser konkluderer med at forskere har brutt anerkjente forskningsetiske normer, kan sanksjoner iverksettes. Uttalelser som konkluderer med at forsker har opptrådt vitenskapelig uredelig, kan påklages av forskeren til Granskningsutvalget (§ 6).

Redelighetsutvalget har et selvstendig ansvar for at sakene blir tilstrekkelig belyst. Utvalgets leder avgjør hva slags informasjon og dokumentasjon som skal innhentes. Når det gjelder saker tilknyttet USN, skal universitets forskningsadministrasjon bistå utvalget i dette arbeidet. Tilsvarende gjelder for forskningsadministrasjonen ved HINN.

Redelighetsutvalget skal sende årlig rapport om virksomheten til styrene ved USN/HINN. Rapporten skal omhandle antall behandlede saker og innholdet i eventuelle uttalelser. Rapporten følger kalenderåret.

Utvalgets sammensetning og virkeperiode

For å sikre en mest mulig uhildet saksbehandling, skal Redelighetsutvalget ha en sammensetning som gjør at det kan opptre uavhengig av den ordinære linjeorganisasjonen ved USN/HINN. Utvalget skal bestå av i alt fem medlemmer med nødvendig kompetanse innen forskning, forskningsetikk og juss.

Utvalgets leder skal være ekstern og inneha juridisk kompetanse. USN og HINN stiller med to medlemmer hver som gjenspeiler den faglig bredden ved de to institusjonene. Ph.d.-kandidat må være ett av medlemmene. USN har kandidaten på sin kvote for første tre årsperiode, HINN for perioden deretter. Utvalget skal ha to varamedlemmer, ett fra henholdsvis USN og HINN.

Medlemmene, inkludert de to varamedlemmene, oppnevnes for fire år av gangen av rektorene ved USN og HINN. Unntak kan gjøres for ph.d.-kandidatenes representant.

Møtevirksomhet

Redelighetsutvalget avgjør selv møtefrekvens i forhold til fortløpende meldte saker og av andre grunner utvalget selv setter.